

1.4. Interdisciplinárne vzťahy

Z doterajšieho výkladu otázok viažucich sa na oblasť hudobnej pedagogiky možno usúdiť, že jej postavenie voči pedagogike a muzikológii nadobúda pozíciu zodpovedajúcu "partnerským" a interdisciplinárnym vzťahom. Vývoj týchto vzťahov má procesuálny charakter. Je to celkom samozrejmé, lebo rozvoj nových vedných odborov vzniká na báze vyprofilovanejšieho odboru, akýmiśi „vysunutím“ čiastkového predmetného záberu zo svojho uhla bádania do tvoriacej sa disciplíny /v podstate to znamená, že ani nemôžu vyrastať z rovnakých pozícií/. Takéto dynamické súvzťažnosti sa vyvíjajú i v súčasnosti medzi hudobnou pedagogikou, pedagogikou a muzikológiou. Z hľadiska systematiky odboru pedagogiky sa napríklad hudobná pedagogika doposiaľ poníma len ako čiastkový rezort teórie estetickej výchovy. Avšak väzby hudobnej pedagogiky na muzikológiu spôsobujú, že hudobno-pedagogické myslenie a bádanie vyvíja na teóriu estetickej výchovy nielen tlak, ale i impulzy /sú asi najživšou „tvorčou dielňou“, s neoddeliteľným nonverbálnym prejavom/ k premenám či k novým prístupom pedagogického bádania vôbec.

Vzťah hudobnej pedagogiky k systematike pedagogiky sa vyvíja - ako už bolo povedané - ako čiastkový rezort v rámci teórie estetickej výchovy. Hoci tento vzťah neodráža existujúci stav skutočnosti, napriek tomu prijíma hudobná pedagogika impulzy prakticky zo všetkých ostatných disciplín a rezortov pedagogiky. Je to prejav nielen životaschopnosti disciplíny, ale aj prejav poznania zákonitostí rozvoja vedného odboru. To znamená, že bádanie v oblasti hudobnej pedagogiky nemôže

nerespektovať výsledky výskumu, prevádzaného v rámci rôznych špeciálne predmetovo zameraných výchov, disciplín. Hudobná pedagogika v týchto vzťahoch nevystupuje len ako ich príjemca. Prezentuje sa čoraz viac aj ako vysielajúci zdroj poznatkov /napríklad hudobná výchova sa znova stáva dôležitým nástrojom či komponentom výchovy telesnej, ale i prírodovedných disciplín/, často však bez hlbšieho preniknutia do neverbálneho hudobného prejavu. Bádateľ v odbore hudobnej pedagogiky berie do úvahy všetko podstatné, čo mu ponúka pedagogika predškolského veku, školského veku, dospelých, odborného vzdelávania atď. Vo svojich výstupoch však musí zdôrazňovať, že výchovné procesy na týchto rôznych platformách nebudú nikdy úplné a plnohodnotné, ak nepovedú i k výchove hudobných a vôbec múzických stránok osobnosti. Špeciálna pedagogika, ako veda o výchove postihnutých, ohrozených a ťažko vychovávateľných jedincov, musí taktiež sledovať výsledky výskumu hudobnej pedagogiky a jej čiastkových disciplín ak chce prispievať k osvetľovaniu svojej problematiky. Z uvedeného vyplýva, že hudobná pedagogika si vytvára i sieť špeciálneho pedagogického výskumu, nakoľko sa zaoberá - okrem uvedených okruhov - i otázkou, ako aspoň čiastočne priviesť k hudbe jedinca bez hudobných predpokladov a podobne. Tieto vzťahy sa v súčasnosti neustále rozširujú, dokonca i do vzdialenejších /nepedagogických/ výskumných rezortov /napríklad do poľnohospodárskych odborov chovateľstva/. Ich hlbšie rozpoznanie, zovšeobecnenie atď., sa stáva z hľadiska rozvoja hudobnej pedagogiky a hudobno - pedagogického myslenia nielen aktuálnou úlohou pre bádateľské tímy, ale i otázkou spoločenskej prestíže predmetu hudobná výchova.

Ak porovnáme systematiky vedných odborov pedagogiky a muzikológie, zistíme, že v oboch sústavách sú zatriedené špeciálne psychologické disciplíny, t.j. pedagogická psychológia /skúma zákonitosti psychickej činnosti, ktoré nastoľuje proces výchovy a vzdelávania, od pedagogiky prijíma

ciele výchovy / a hudobná psychológia. Hudobná pedagogika si vytvára vzťah k obidvom uvedeným špecializáciám. Avšak hudobná pedagogika nemôže riešiť psychologické problémy výchovy hudobného subjektu bez kritického uplatnenia princípov formulovaných pedagogickou psychológiou, nakoľko by ich hudobno - pedagogická aplikácia mohla viesť ku skreslujúcim záverom, najmä ak by sme neprihliadli k zvláštnostiam miesta hudby v ľudskej psychike. Týmito zvláštnosťami sa kompetentne zaoberá práve hudobná psychológia.

Pedagogika i muzikológia sa vyznačujú aj inými výraznými interdisciplinárnymi vzťahmi. Pedagogika musí úzko spolupracovať nielen s psychológiou /prípadne i s fyziológiou/, ale i so sociológiou, teóriou informácií, teóriou komunikácií a pod. S týmito odborními, ako i s mnohými inými spolupracuje aj muzikológia. Pre hudobnú pedagogiku z toho vyplýva, že si musí udržiavať spojenie nielen s pedagogickým, ale i s celkovým psychologickým bádáním vôbec, ako i s hudobnou sociológiou, respektíve s tzv. pedosociológiou, s celým rozsahom sociologického myslenia a výskumu. To znamená, že nemôže len pasívne čakať na pedagogické a muzikologické aplikácie nových vied typu teórie informácie, teórie komunikácie, semiotiky a pod., ale že musí samostatne sledovať, rozvíjať a využívať ich novinky vo svojom pružnom okruhu bádania.

V uvedených prípadoch sme zamerali pozornosť na tie interdisciplinárne vzťahy, ktoré sú vyvolávané z potrieb vzájomného poznania výsledkov výskumu a ich použitia. To znamená, v ktorých si vedy vymieňajú poznatky, koncepcie, metodologické podnety atď. Hudobná pedagogika, ako odbor s množstvom úloh prakticko aplikačných /praxeologických/, niekedy i normatívnych, spolupracuje s vednými odborními aj z ďalších dôvodov. Napríklad z pedagogiky si pre svoje potreby vyberá niektoré všeobecné didaktické a metodické podnety /vyučovacie princípy, impulzy k tvorbe metodík a osnov atď./.

Spoluprácu s muzikologickými disciplínami a rezortmi môže napríklad priblížiť zaužívaný postup bádateľov pri skúmaní problematiky speváckej či nástrojovej hudobnej výchovy a výučby. Výskumník tu zrejme nezačne sám skúmať otázky vokálneho využitia ľudskeho hlasu alebo problémy využitia hudobných nástrojov, ale sa spoľahne na to, čo o hlase zistila fyziológia a fonetika, o hudobných nástrojoch organológia a podobne. Výučba spevu a nástrojovej hry vedie žiakov k špeciálnym hudobno - interpretačným zručnosťami. Bádateľ skúmajúci túto problematiku z hľadiska hudobnej pedagogiky, bude mať viac - menej záujem vo svojich námetoch využiť aj poznatky z hudobnej interpretácie.

Nakoniec je tu ešte ďalší typ interdisciplinárnych väzieb, ktorý napomáha optimalizovať procesy hudobnej výchovy špecifickými poznatkami o hudbe, o hudobnej kultúre atď. Hlavným producentom a zodpovedným distribútorom poznatkov tohoto typu je muzikológia so všetkými svojimi čiastkovými odborními. Hudobná pedagogika, tým že sa usiluje pôsobiť na zlepšenie hudobno-výchovnej praxe, tieto poznatky /napríklad informácie o povahe štruktúry hudby, o životopise hudobníkov, o hudobných nástrojoch, o dejinách hudby/ nemôže generovať. Jej úlohou je skúmať možnosti ich pedagogického, didaktického, únosného a účinného premietnutia do obsahu učebnej látky či predmetu vôbec. Prakticky to znamená, že bádateľ z odboru hudobnej pedagogiky bude v živom a tvorivom spojení s príslušnými muzikologickými odborními. Autorom samostatných pedagogických výkladov sa stáva až vtedy, keď muzikologické poznatky dokáže po ich prebratí tvorivo interpretovať.

Sieť interdisciplinárnych väzieb hudobnej pedagogiky s inými vedami či sústavami vied je teda pomerne dosť husto pretkaná. Uvedené možno aj zovšeobecniť: aká bohatá a dynamická je oblasť týchto vzťahov, tak rozvinutá a živá je hudobná pedagogika ako veda a naopak.

Názov: Hudobná pedagogika I
veda o hudobnej výchove

Autor: Jozef Vereš

Zodpovedný redaktor: Alena Janičiková

Technická úprava: Edmund Newman

Odporučili do tlače: Helena Červeňová,
Mária Strenačíková

Nakladateľ: RZ SHÚ Nitra

Rok vydania: 2004

Vydanie: prvé

Rozsah: 122 strán, AH -16

Náklad: 150 ks

Tlač: Oto KANÁS-Polygraf. služby

ISBN 80 - 969174 - 6 - 3